

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ОНОВЛЕННЯ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

4. Nechitaylova, Ye.V. (2012). Veb-kvesty kak metodika obucheniya na osnove Internet-resursov [Web quests as a teaching method based on Internet resources]. *Problems of modern education: Internet magazine*. No.2. pp. 147 – 155. Available at: http://www.pmedu.ru/res/2012_2_13.pdf. [in Russian].

5. Sokol, I.M. (2013). Veb-kvest yak innovatsiinyi metod formuvannya tvorchoi osobystosti [Web-quest as an innovative method of forming a creative personality]. *Education and development of gifted personality*. No. 2. pp. 28–30. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2013_2_8. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.12.2021

УДК 378.147:[373.5.011.3-051:78]:001.895

DOI:

**Іван Заболотний, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
Марина Петренко, кандидат педагогічних наук, доцент завідувач кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка**

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ОНОВЛЕННЯ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

У статті розглянуто теоретико-методологічні орієнтири фахової підготовки учителя музичного мистецтва. На прикладі освітнього процесу кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання навчально-наукового інституту культури і мистецтв СумДПУ імені А. С. Макаренка визначено сучасні методологічні підходи, які сприяють ефективності фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: учитель музичного мистецтва; фахова підготовка; методологічні підходи, освітній процес.

Лім. 10.

Ivan Zabolotnyi, Honored Art Worker of Ukraine, Professor of the Choral Conducting, Vocals and Methods of Music Education Department, Sumy Anton Makarenko State Pedagogical University
Maryna Petrenko, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor, Head of the Choral Conducting, Vocals and Methods of Music Education Department, Sumy Anton Makarenko State Pedagogical University

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL GUIDELINES OF UPDATING THE MUSIC
ART TEACHER'S PROFESSIONAL TRAINING**

The article considers the theoretical and methodological guidelines for updating of the music art teachers' professional training. In order to study the specifics of the future music art teacher on the example of the educational process of the Choral Conducting, Vocals and Methods of Music Education Department of Sumy Anton Makarenko State Pedagogical University there are identified the modern methodological approaches that contribute to the effectiveness of music art teachers professional training, namely: innovative approach, competence approach, humanistic approach, axiological approach, integrated approach, personality-oriented approach, acmeological approach, hermeneutic approach, in the context of which the characteristic features of theoretical and methodological guidelines for updating of music art teachers' professional training are found.

The substantiation of scientific and methodological approaches, essence and content in the educational process revealed that the leading place belongs to the future music art teachers' professional training. It is proved that the crucial importance of the future music art teacher's professional activity includes two factors – the mobile application of existing valuable knowledge and skills, modern forms and methods of applying information and communication technologies. Thus, the described methodological approaches have their own content and contribute to the renewal of the music art teachers' professional training.

Summarizing the above mentioned, it can be concluded that certain methodological approaches affect the quality and effectiveness of the educational process of the future music art teachers' professional training. It was found that the theoretical and methodological basis in the music art teachers' training on the example of the

educational process of the Choral Conducting, Vocals and Methods of Music Teaching Department of Sumy Anton Makarenko State Pedagogical University affect the renewal of the Ukrainian educational system.

Keywords: *music art teacher; professional training; methodological approaches; educational process.*

Постановка проблеми. Модернізація системи вищої освіти потребує реалізацію сучасних вимог до професійного становлення майбутніх учителів. Тому педагогічні університети і факультети мистецтв ведуть постійний пошук шляхів оновлення освітнього процесу на основі застосування нових форм, методів, прийомів та засобів. З цього приводу сучасний науковець В. Черкасов вказує, що “методологічними основами мистецької освіти у зв’язку із удосконаленням музичного навчання стають: загальнолюдські й національні цінності; гуманістичне ставлення до надбань світової культури; виховання особистісних якостей; гуманізація змісту навчання; наступність у засвоєнні змісту навчального матеріалу між початковою, основною та старшою школою; інтернаціональне виховання на засадах поліхудожнього підходу, фундаменталізації музично-освітньої системи” [10, 147].

У зв’язку з цим освітній процес майбутніх фахівців передбачає застосування сучасних теоретико-методологічних підходів, спрямованих на оновлення фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців висвітлена в наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, методологічні засади і питання педагогічного професіоналізму вітчизняної освіти відображені в наукових концепціях В. Андрущенка, Н. Гузій, І. Зязюна, Л. Масол, О. Михайличенко, Г. Ніколаї, О. Олексюк, В. Черкасова та ін.; провідні аспекти підготовки педагогів мистецького профілю закладені у працях Е. Абдуліна, О. Єременко, К. Завалко, Г. Падалки, А. Козир, В. Лабуня, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Щолокової та ін. Однак на сучасному етапі українська педагогічна освіта має необхідність щодо з’ясування теоретико-методологічних основ оновлення фахової підготовки учителів музичного мистецтва.

Отже, метою статті розкриття теоретико-методологічних орієнтирів оновлення фахової підготовки учителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Сучасні теоретико-методологічні орієнтири у вітчизняному освітньому просторі пов’язані з поширенням гуманістичних пріоритетів, з опорою на національні засади розвитку освіти, актуалізацією методологічних підходів до освітнього процесу, дотриманням принципу культуровідповідності навчання,

досягненням оптимального балансу між пізнавальною, оцінювальною, творчою сферами освітньої діяльності майбутніх учителів. Вирішальну роль у реалізації цих завдань відіграє процес удосконалення освіти у вищій школі з метою формування спеціалістів, які володіють фундаментальними і спеціальними знаннями, що здатні до професійної діяльності. Усе це зумовлює необхідність актуалізації комплексу питань, які здійснюються шляхами змістово-організаційних заходів і їх теоретико-концептуального супроводу.

У сучасному освітньому просторі обґрунтування теоретико-методологічних орієнтирів передбачає визначення провідних методологічних підходів у теорії та практиці підготовки фахівців музично-педагогічного профілю оновлення фахової підготовки учителя музичного мистецтва.

З метою впровадження сучасних форм, методів і прийомів ми визначили *інноваційний підхід*, який забезпечує у майбутніх учителів музичного мистецтва здатність до інноваційної діяльності. Дослідниця Т. Медведовська, розглядає інноваційне навчання у професійній підготовці фахівців як певної протилежності традиційному, який називає інноваційно-орієнтованим [5, 29–31].

Реалізація означеного підходу потребує розроблення комплексної програми інноваційного навчання, яка забезпечує розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічній діяльності. Зосереджуючись на питаннях професійної підготовки майбутніх фахівців, вважаємо, що інноваційний підхід у цьому – це специфічна, структурно-організаційна, процесуально-функціональна, синтетично-інтегрована сукупність способів, прийомів, методів, що відображають динамізм сучасного освітнього простору та забезпечує стимулювання новаторських ідей, розвиток і реалізацію інноваційної діяльності майбутніх фахівців у процесі педагогічної діяльності, створення інноваційного середовища. Отже, інноваційний підхід передбачає організаційно-методичні заходи з упровадження нових форм, методів та прийомів.

Компетентнісний підхід як методологічний підхід в освітньому процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є надзвичайно важливим, а його значення визначається тим, що компетентність як особлива якість майбутнього фахівця формується у процесі розвитку та саморозвитку особистості загалом, включаючи її пізнавальну, емоційно-

вольову та мотиваційну сфери, системи відношень та ціннісних орієнтацій. Науковець Г. Падалка стверджує, що ефективність у музично-педагогічній діяльності майбутнього учителя музичного мистецтва залежить від “пізнання світу і себе у ньому, розширення мистецької обізнаності, поза якою важко собі уявити ефективність духовного становлення особистості” [6, 17].

Реалізація компетентнісного підходу здійснюється на основі контролю динаміки змін майбутніх фахівців у процесі упровадження мистецьких інновацій, що дає змогу виявити і проаналізувати основні тенденції, використати отримані результати аналізу у подальшому. Такий підхід допомагає динамізувати незалежне мислення, здатність особистісного проектування та здійснення освітнього процесу. Компетентнісний підхід забезпечує використання майбутніми учителями музичного мистецтва інтерактивних методів спілкування, скерованих на творчу взаємодію і на ціннісне ставлення до музичного мистецтва.

Освітньо-професійна програма кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання СумДПУ імені А. С. Макаренка заснована на компетентнісному підході до фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та передбачає оволодіння: функціями, методами, інформаційно-комунікативними технологіями, принципами, історичними передумовами розвитку музичного мистецтва. Метою освітнього процесу є:

- формування професійних компетентностей (інтегральних, загальних, фахових) майбутніх учителів музичного мистецтва для здійснення ефективної професійної діяльності та самоосвіти протягом життя;

- розвиток світової художньої культури;

Вивчення й аналіз педагогічної спадщини теоретиків і практиків освіти надає нам змогу визначити *гуманістичний підхід*, який окреслює низку певних вимог, а саме:

- формування ціннісного ставлення майбутніх фахівців до мистецтва, до педагогічної та науково-дослідницької діяльності;

- здатність до глибокого переживання людських цінностей, утілення в художніх образах і адекватної оцінки мистецьких здобутків у інтерпретації музики, традицій викладацької діяльності і результатів науково-дослідницьких пошуків.

Учений-педагог О. Ростовський розглядає гуманістичний підхід в педагогіці як провідний критерій успішності освітнього процесу у ЗВО стверджуючи, що: “не можна гуманізувати

музично-педагогічну освіту не розвиваючи у студентів художньо-образне бачення світу, досвід емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва” [8, 180].

Визначення *аксіологічного підходу* у фаховій підготовці майбутніх учителів мистецтва розглядається як “формування їх духовної культури, що передбачає поширення мистецької обізнаності майбутніх фахівців, їх здатність до глибокого переживання духовних цінностей, утілених у художніх образах, спроможність до самостійної оцінки життєвих і мистецьких цінностей, здатність до духовної самореалізації в мистецько-педагогічній діяльності” [9, 23]. Заслужений діяч мистецтв України, професор І. Заболотний стверджує, що “ціннісне відношення до професійної діяльності можливе в умовах формування аксіологічного підходу до своєї професії, у процесі професійно-педагогічної підготовки на засадах аксіології” [1, 116].

Враховуючи специфіку освітнього процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, відзначимо, що низка загальнопедагогічних характеристик професійної підготовки студентів означеної спеціальності пов’язана із впровадженням міждисциплінарних зв’язків, що сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Одним із таких напрямів є упровадження *інтегрованого підходу*, суть якого полягає у тому, що професійне навчання майбутніх учителів музичного мистецтва відбувається у таких напрямках: музично-виконавський, музично-теоретичний та музично-педагогічний [3, 61–66]. Так, на кафедрі хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання СумДПУ імені А. С. Макаренка використовуються міждисциплінарні зв’язки в освітньому процесі з дисциплін: “Постановка голосу”, “Хоровий спів” поєднується з дисциплінами “Історія та культура України”, “Психологія”, “Методика музичного викладання”, “Основи наукових досліджень”.

Особистісно-орієнтований підхід в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва ми розглядаємо як практичний досвід дистанційного навчання майбутніх фахівців, який має низку суттєвих переваг і недоліків. З цього приводу М. Петренко окреслила, що “дистанційний освітній процес у підготовці майбутніх фахівців музичного мистецтва забезпечує: 1) ефективність якості освітнього процесу майбутнього фахівця музичного мистецтва незалежно від їхнього місцезнаходження; 2) реалізацію системи безперервної освіти; 3) особистісно-орієнтований підхід в освітньому процесі, дає можливість забезпечити індивідуалізацію процесу, значно

посиливши в ньому значущість самоосвіти і самовиховання” [7, 311].

Суттєвим аспектом теоретичних засад підготовки учителів музичного мистецтва в контексті оновлення освітнього процесу вважаємо впровадження *акмеологічного підходу*. Професор А. Козир стверджує, що “реалізація акмеологічного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів здійснюється засобами застосування акмеологічних освітніх технологій, адже вони сприяють активізації внутрішнього потенціалу студентів (мотиваційно-цільової сфери їх особистості; здібностей, вольових якостей, самосвідомості) як умови сходження особистості до свого акмерівня” [2, 42]. Специфіка акмеології, у порівнянні з іншими науками про людину полягає у тому, що вона досліджує весь життєвий і професійний шлях особистості. Впровадження акмеологічного підходу в освітній процес майбутніх учителів музичного мистецтва розглядаємо як самостійне вдосконалення професійної майстерності в педагогічній діяльності.

Визначення *герменевтичного підходу* поступово отримало загальне визнання, позаяк проблема розуміння пронизує всі сфери міжособистісних відносин: у науці, історії, економіці, політиці, культурі, освіті, вихованні тощо. Впровадження герменевтичного підходу в освітній процес передбачає зміну світогляду викладачів, становлення майбутніх учителів музичного мистецтва, здібних до розпізнавання та усвідомлення сенсів практичних проблем, розвитку здібності до всебічного розуміння своїх учнів, їхніх бажань, потреб, мотивів поведінки. У зв’язку з цим науковець А. Линенко зазначає: “Герменевтичний підхід при цьому відіграє прогресивну роль. Він удосконалює освітній процес й сприяє активному творчому саморозвитку і успішної професійної самореалізації усіх його учасників” [4, 57].

Отже, визначені та охарактеризовані методологічні підходи мають змістову наповненість і сприяють оновленню фахової підготовки учителів музичного мистецтва.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Узагальнюючи вищесказане, можемо стверджувати, що визначені методологічні підходи впливають на якість та ефективність освітнього процесу у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Акцентується, що теоретична підготовка студентів на прикладі освітнього процесу кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання СумДПУ імені А. С. Макаренка сприяє формуванню

творчої особистості майбутнього учителя музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заболотний І. Аксіологічний аспект професійної підготовки диригентів-хормейстерів. Дрогобич: *Молодь і ринок* №2 (181), 2020. С.116.
2. Козир А. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. 380 с.
3. Коломієць А. Міжпредметні зв’язки у контексті проблеми інтеграції. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. Львів, 1999. № 2. С. 61–66.
4. Линенко А. Герменевтичний підхід у педагогіці і його принципи. Одеса: *Науковий вісник Південно-українського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського* № 3 (122), 2018. С.57.
5. Медведовська Т. Впровадження інноваційно-орієнтованого підходу у професійну підготовку фахівців. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2014. Вип. 23. С. 29–31.
6. Падалка Г. Пріоритетні напрямки розвитку сучасної мистецької освіти *Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць. Нац. пед. ун-т імені М. Драгоманова*. Київ, 2004. Вип. 1 (6). С. 15–20.
7. Петренко М. Питання дистанційного навчального процесу майбутніх фахівців музичного мистецтва. *Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка: Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 36, том 2, 2021. С.311.
8. Ростовський О. Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. посібник. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2011. 640 с.
9. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 360 с.
10. Черкасов В. Теорія і методика музичної освіти: навч. посібник. Кіровоград: РВВКДПУ ім. В. Винниченка, 2014. 520 с.

REFERENCES

1. Zabolotny, I. (2020). Aksiolohichnyy aspekt profesiynoyi pidhotovky dyryhentiv-khormeysteriv. [Axiological aspect of professional training of conductors-choirmasters], Drohobych: *Youth and market*, no. 2 (181), p.116. [in Ukrainian].
2. Kozyr, A. (2008). Profesiyna maysternist uchyteliv muzyky: teoriya i praktyka formuvannya v systemi bahatorivnevoyi osvity [Professional skills of music teachers: theory and practice of formation in the system of multilevel education] monograph. Kyiv, 380 p. [in Ukrainian].
3. Kolomiets, A. (1999). Mizhpredmetni zvyazky u konteksti problemy intehratsiyi [Interdisciplinary links in the context of the problem of integration]. *Pedagogy and psychology of vocational education*. Lviv, no 2. pp. 61–66. [in Ukrainian].

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

4. Lynenko, A. (2018). Hermenevtychnyy pidkhid u pedahohitsi i yoho prynstsy [Hermeneutic approach in pedagogy and its principles]. Odessa: *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. Ushinsky*. No. 3 (122), p.57. [in Ukrainian].
5. Medvedovska, T. (2014). Vprovadzheniya innovatsiyno-oriyentovanoho pidkhotu u profesiynu pidhotovku fakhivtsiv [Introduction of innovation-oriented approach in professional training]. *Scientific journal of NPU named after MP Dragomanova. Series 16. Creative personality of the teacher: problems of theory and practice*. Vol. 23. pp. 29–31. [in Ukrainian].
6. Padalka, G. (2004). Priorityetni napryamky rozvytku suchasnoyi mystetskoj osvity [Priority directions of development of modern art education]. *Theory and methods of art education: collection. Science. wash. Nat. ped. M. Drahomanov University*. Kyiv, issue. 1 (6). pp. 15–20. [in Ukrainian].
7. Petrenko, M. (2021). Pytannya dystantsiynoho navchalnoho protsesu maybutnikh fakhivtsiv muzychnoho mystetstva [Issues of distance learning process of future specialists in music]. *Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University: Current issues of the humanities*. Issue 36, Volume 2, p.311. [in Ukrainian].
8. Rostovsky, O. (2011). Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity [Theory and methods of music education: teaching method, manual]. Ternopil, 640 p. [in Ukrainian].
9. Rudnytska, O. (2005). Pedahohika: zahalna ta mystetska [Pedagogy: general and artistic]. Textbook. manual. Ternopil, 360 p. [in Ukrainian].
10. Cherkasov, V. (2014). Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity [Theory and methods of music education]. Textbook. manual. Kirovograd, 520 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.11.2021

УДК 371.2:378

DOI:

Юлія Герасименко, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов і методики викладання; факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглянуто особливості організації навчального процесу викладання з використанням інноваційних освітніх технологій. Метою став розгляд розширення функцій інноваційних технологій як інструмента освітнього процесу, а також збереження і підвищення мотивації студентів до навчання. Запропоновано методику створення навчального віртуального середовища, що включає різні інтернет-джерела; використання інтеграційної моделі інтерактивної бази даних, а також комплексного підходу із застосуванням декількох ресурсів. Завдяки запропонованій моделі створюється гнучка модель навчання в різних умовах.

Ключові слова: інноваційні методики навчання; освітні платформи; синергетика; постмодернізм; філософія освіти; цифрова епоха.

Літ. 16.

Yuliia Herasymenko, Ph.D.(Philology), Senior Lecturer of the Foreign Languages and Teaching Methods Department, Faculty of Philology and Social Communications, Berdyansk State Pedagogical University

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Characteristic features of teaching English in higher education institutions are considered. The main emphasis is on the peculiarities of the organization of the educational process of teaching with the use of innovative educational technologies. The aim was to consider the expansion of the functions of innovative technologies as a tool of the educational process, as well as maintaining and increasing the motivation of students to learn. The main ways of our research should be: analysis of the characteristic features of teaching English in higher education institutions; focus on basic concepts, learning models, the specifics of the practical use of innovative technologies in today's conditions; to study the peculiarities of the organization of the educational process of teaching English in higher education institutions with the use of innovative educational technologies; to offer a model of learning in different conditions of today. The method of creating a virtual learning environment, which includes various Internet sources, is proposed; conducting online lectures and consultations; testing development; use of the integration model of the interactive database, as well as an integrated approach with the use of several resources. The current situation in education shows that conducting classes with the use of innovative technologies has become vital. Justified introduction of the virtual environment into the educational process does not exclude traditional teaching methods,